

وقایع نگاری جنبشی که قبل از اعلام تولد، مرده بود

از سه هفته اختلاف بر سر «شنبه‌های آزاد»، دولت و جنبش همبستگی به سازش دست یافتند: سندیکا این امتیاز را کسب کرد که موضوع پنج روز کار در هفته را در قانون بگنجانند. در نهم فوریه، ژنرال یاروولسکی به جای یوزف پینکوفسکی در

کارگر کارخانه حمل و نقل هوایی به منظور تأمین چهار ساعت کار در هفته، اعتصاب کردند. در بیست و ششم ژانویه لغ ولسا روانه جنوب شرقی کشور شد تا کارگران و دهقانانی را که دست به تظاهرات زده بودند، با خود هماهنگ کند. سی ام ژانویه، پس

دهم ژانویه سال ۱۹۸۱ میلادی، کارگران یکصد و هشتاد کارخانه لهستان کارت عضویت حزب کمونیست را پس دادند و عده‌ای از آنان اظهار داشتند که حزب تاکنون کاری برای آن‌ها انجام نداده است. در هجدهم ژانویه، ۲۶ هزار

پس دولت قرار گرفت، او پست وزارت دفاع را هم برانداخت می‌گیرد. پینکوفسکی که فقط پنج ماه بر سر کار بود، بر اثر اعتصاب‌ها و نمایش‌های خیابانی که کشور را به آستانه ورشکستگی اقتصادی کشانده بود، در یک جلسه جنجالی کمیته مرکزی حزب، کنار گذاشته شد و جای خود را به یارولسکی سپرد.

در ۱۹ مارس، پلیس لهستان تحصن اعضای جنبش همبستگی را که در محل اقامت رئیس جنبش صورت گرفته بود، درهم شکست. در بیست و هفتم همین ماه، جنبش همبستگی به نشان اعتراض به خشونت‌های پلیس، به عنوان اخطار، یک اعتصاب چهار ساعته اعلام کرد و کارگران را برای روز ۳۱ مارس به اعتصاب عمومی فراخواند. اعتصاب روز ۲۷ مارس که صنایع لهستان را از دریای بالتیک تا سیلزی فلج کرد، نمایش حساب شده‌ای بود تا در برابر کادر رهبری حزب کمونیست نذرت‌نمایی شود. در دهم آوریل، جنبش همبستگی خواستار امتیازهای تازه‌ای در مورد بخش اخبار و گزارش‌های مربوط به کارگران عضو جنبش شد و از دولت خواست که یک استودیو رادیویی و تلویزیونی در اختیار جنبش همبستگی گذاشته شود. هفدهم آوریل، دولت لهستان سوافقت‌نامه‌ای را امضا کرد که به موجب آن همبستگی روستایی و سندیکای کشاورزی به رسمیت شناخته می‌شد. در بیست و نهم آوریل، چهار تن از اعضای عالی‌رتبه حزب کمونیست لهستان از عضویت دفتر سیاسی استعفا دادند. دو تن از این چهار تن نخست‌وزیر و وزیر امور خارجه سابق بودند.

در هفت ژوئن همان سال اعلام شد که رهبران کمونیست لهستان، نامه شدیداللحنی از مسکو دریافت داشته‌اند که در آن از آنان خواسته شده تا علیه ضدانقلابیون، اقدامات شدیدتری معمول دارند. به همین مناسبت، معاون نخست‌وزیر لهستان به رهبران همبستگی اخطار کرد که مقامات لهستان و متحدان این کشور، از ادامه سیاست مصالحه‌جویانه خسته شده‌اند.

در هشت اوت سال ۱۹۸۱، یک میلیون تن اعضای جنبش همبستگی به نشان اعتراض به بحران مربوط به وضع تغذیه و اقتصاد کشور، دست به اعتصاب زدند. در دهم اوت، دولت لهستان تصمیم گرفت که در آینده به هیچ وجه به کارگران و اعضای سندیکاهای آزاد اجازه تظاهرات خیابانی ندهد. کمیته مرکزی حزب کمونیست لهستان طی بیانیه‌ای تأکید ورزید که دولت و حزب با هرگونه تهدید ضدسوسیالیستی و ضدانقلابی مبارزه خواهند کرد. در پنجم سپتامبر، نخستین کنگره

جنبش همبستگی، مرحله اول کار خود را در گدانسک آغاز کرد. اعضای سندیکا خواهان رفراندومی در مورد خودگردانی شدند و برای کارگران بلوک شرق پیام فرستادند و حمایت خود را از «مبارزان راه سندیکاهای آزاد» اعلام داشتند و خواهان «انتخابات آزاد» شدند. در دوم اکتبر، لخ والسا با کسب ۵۵ درصد آرا به ریاست جنبش همبستگی انتخاب شد. دوازدهم اکتبر، دولت لهستان پیشنهاد داد که نمایندگان جنبش همبستگی در کمیسیون رفع بحران مواد غذایی، شرکت کنند. در بیست و چهارم اکتبر، والسا در پاریس اعلام داشت که ظرف ماه آینده به آمریکا سفر می‌کند. در چهارم نوامبر، رهبر کلیسا، رئیس دولت لهستان و لخ والسا با هم ملاقات کردند. در این دیدار، ژنرال یارولسکی پیشنهاد کرد که یک «شورای تفاهم ملی» از طرف دولت، کلیسا و جنبش همبستگی ایجاد شود. در ششم دسامبر، جنبش همبستگی به حمایت از دانش‌آموزان مدرسه آتش‌نشانی که دست به تظاهرات زده بودند، اعلام اعتصاب کرد. دولت لهستان جنبش را به خیانت متهم کرد و اقدام جنبش را برای کسب نفوذ سیاسی محکوم کرد. عاقبت در سیزدهم دسامبر دولت لهستان «وضعیت جنگی» اعلام کرد و یک «شورای نظامی نجات ملی» به ریاست ژنرال یارولسکی تشکیل داد. لخ والسا در خانه‌اش تحت نظر قرار گرفت و جنبش همبستگی منحل شد. در این میان، دولت لهستان ایالات متحده آمریکا را به مداخله در امور داخلی لهستان متهم کرد.

در بیست و ششم دسامبر، اعتصاب معدنچیان سیلزی با توسل به نیروی قهریه درهم شکسته شد. پس از پایان این اعتصاب، مقامات دولتی تأکید ورزیدند که دیگر کانون مقاومت کارگری وجود ندارد. در ششم فوریه سال ۱۹۸۲، رادیو ورشو خبر داد که از ژوئیه گذشته در حدود ۵۰۰ هزار تن از حزب کمونیست استعفا داده‌اند و شمار اعضای حزب به ۲ میلیون و ۶۰۰ هزار تن کاهش یافته است. در نهم فوریه، پاپ ژان پل دوم حمایت بی‌قید و شرط خود را از جنبش همبستگی اعلام داشت.

در دوم مارس سال ۱۹۸۲، در مذاکرات نخست‌وزیر لهستان با مقامات شوروی، جزئیات مربوط به کمک شوروی به لهستان مطرح شد. برژنف در ضیافت شامی که به افتخار یارولسکی داده شد، اظهار داشت که رهبران شوروی از برقراری حکومت نظامی و ممنوع شناخته شدن جنبش همبستگی، حمایت می‌کنند. یارولسکی قول داد که ارتباط لهستان با بلوک سوسیالیستی تضعیف نشود.

در ششم مارس، سازمان همبستگی

دانشجویان که از سوی دولت منحل شده بود، فعالیت زیرزمینی خود را آغاز کرد. دانشجویان دانشگاه کراکووی، انجمن حقوق بشر را مخفیانه تشکیل دادند و در بیانیه‌ای که منتشر کردند، از دانشجویان سراسر جهان خواستند که از آن‌ها حمایت کنند. در تظاهرات روز اول ماه مه، ۱۰۰ هزار نفر شرکت کردند و خواستار آزادی لخ والسا و پایان دادن به حکومت نظامی شدند. در سی‌ام اوت، در شهرهای مختلف لهستان تظاهراتی برپا شد. این نمایش‌ها به دعوت رهبران مخفی جنبش همبستگی صورت می‌گرفت. در هشت اکتبر سال ۱۹۸۲، مجلس لهستان قانونی تصویب کرد که به موجب آن تمام سندیکاهای موجود، از جمله جنبش همبستگی، غیرقانونی شناخته شدند. ریگان رئیس‌جمهور آمریکا اعلام داشت که به عنوان واکنش در برابر قانون هشت اکتبر، تصمیم گرفته است که لهستان را از جرگه کشورهای کامله الوداد خارج کند. انگلستان نیز اعلام داشت که ممنوع شناخته شدن جنبش همبستگی، مانعی در راه عادی شدن روابط لهستان و انگلستان به شمار می‌رود.

دوازدهم نوامبر، لخ والسا پس از یازده ماه حبس، آزاد شد. در بیست و ششم نوامبر، جنبش همبستگی خبر داد که به دولت لهستان پیشنهاد آشتی داده است. در یازدهم دسامبر، ریگان گفت اگر رژیم ورشو بخواهد به مردم لهستان آزادی‌هایی بدهد، او هم تحریم‌های آمریکا علیه لهستان را لغو می‌کند. پارلمان لهستان در هجده دسامبر با اکثریت قریب به اتفاق، رأی داد که مقررات حکومت نظامی در آن کشور به حال تعلیق درآید. در بیست و دوم دسامبر، ژنرال یارولسکی گفت که به رغم تلاش‌های آمریکا، لهستان در اردوی سوسیالیست‌ها باقی خواهد ماند. عاقبت در ۳۰ دسامبر و پس از یک سال و هجده روز، حکومت نظامی به حال تعلیق درآمد. در اول مارس سال ۱۹۸۳، سخنگوی دولت لهستان، استفاده از مراسم مذهبی برای نیل به اهداف سیاسی را مورد انتقاد قرار داد. در ده مارس، کارگران کشتی گدانسک خواهان تشکیل مجدد جنبش همبستگی شدند. در بیست آوریل، لخ والسا طی یک مصاحبه مطبوعاتی از دولت خواست که باب مذاکره با جنبش همبستگی را بگشاید. در بیست و دوم همان ماه، والسا به سرکار خود در تأسیسات کشتی‌سازی لنین در گدانسک برگشت. به مناسبت جشن اول ماه مه در بیست شهر لهستان، تظاهراتی صورت گرفت که طی آن‌ها تشکیل مجدد جنبش همبستگی، خواسته می‌شد. در ششم ماه مه، رهبران سابق سندیکایی طی نامه‌ای از پارلمان خواستند که بار دیگر نظام تعدد سندیکاها برقرار شود و سندیکالیست‌های محکوم، آزاد شوند.

در سیزدهم اوت سال ۱۹۸۳، کمیته مخفی همبستگی در تأسیسات کشتی سازی لنین در گدانسک، از دولت خواست که ظرف ده روز با جنبش همبستگی وارد مذاکره شود، در غیر این صورت، جنبش همبستگی به اقدامات مختلف از جمله اعتصاب آشکار دست خواهد زد. کمیته مذکور، متذکر شد که مذاکرات مورد نظر باید زیر نظر و حکمت کلیسای کاتولیک لهستان صورت گیرد.

پنجم اکتبر سال ۱۹۸۳، جایزه صلح نوبل به لئخ والس اعطا شد. در هجدهم مارس سال ۱۹۸۴، کنفرانس ملی حزب کمونیست لهستان ضمن اظهار خوشوقتی از این که وضع تقریباً عادی شده است، بیانیه‌ای را تصویب کرد که در آن، مردم به نبرد بی‌امان با «رقبای سوسیالیسم» دعوت می‌شدند. در هفده ژوئن، انتخابات انجمن‌های محلی انجام گرفت و دولت اعلام داشت که تحریم انتخابات محلی که از طرف جنبش همبستگی صورت گرفته، به شکست انجامیده، ولی تعداد شرکت‌کنندگان از ۹۸ درصد به ۷۵ درصد کاهش یافته است. لئخ والس اعلام داشت که به طور متوسط، ۴۰ درصد کسانی که حق رأی داشته‌اند، از دادن رأی خودداری کرده‌اند. در دهم ژانویه سال ۱۹۸۵، یک سرهنگ پلیس مخفی لهستان که متهم به قتل کشیش پرژی پوپیه لوزکوب بود، ژنرال مافوق خود را متهم به دخالت در این کار کرد. در سی‌ام سپتامبر سال ۱۹۸۶، جنبش همبستگی مدیریت جدید خود را آشکارا تشکیل داد، اما دولت لهستان شورای جدید همبستگی را غیرقانونی خواند و اعضای آن را به عنوان دشمنان کشور، قابل تعقیب دانست. بیش از ۴۰۰ تن از اساتید دانشگاه در سی‌ام اکتبر از پارلمان لهستان خواستند که به ممنوعیت جنبش همبستگی، پایان داده شود.

در بیست و ششم ژانویه سال ۱۹۸۷، کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی تشکیل جلسه داد. گورباچف پیشنهاد کرد که مقام‌های برجسته حزب با رأی مخفی انتخاب شوند و در مورد انتخاب نمایندگان پارلمان هم برای هر جا، بیش از یک نامزد معرفی شود. او افزود که بهتر است یک کنفرانس ویژه ملی برای قوام بخشیدن به روند دموکراسی برپا شود. در بیست و دوم فوریه، یاروزلسکی اعلام کرد که در برنامه اصلاحات خود، از اقدامات گورباچف پیروی خواهد کرد. در بیست و هشتم همین ماه، ارگان حزب کمونیست لهستان نوشت که سیستم سوسیالیستی به سبب کمبود کارایی در زمینه اقتصادی، عامل بحران سیاسی است. سوم ماه مه سال ۱۹۸۸، در چند شهر لهستان تظاهراتی در گرفت و پلیس برای متفرق کردن تظاهرکنندگان اقدام کرد. در ورشو تظاهرکنندگان

فریاد می‌زدند: «بدون جنبش، آزادی وجود ندارد.» لئخ والس اعلام داشت که اگر اصلاحات اقتصادی به عمل نیاید، انقلاب خونینی به وقوع خواهد پیوست و دولت گفت که تقاضای افزایش دستمزد به میزان ۲۵ درصد، به برنامه‌های اصلاح اقتصادی کشور لطمه می‌زند. در بیست و سوم اوت سال ۱۹۸۸، دولت لهستان برای سرکوب موج اعتصاب‌ها در مناطق اعتصابی، منع عبور و مرور اعلام کرد و لئخ والس خواهان مذاکره با مقامات کشور شد. عاقبت مقامات دولتی خواهان مذاکرات بی‌قید و شرط با رهبران اعتصاب‌کنندگان شدند. یک کارخانه فولادسازی به اشغال اعتصاب‌کنندگان درآمد. در بیست و هشتم اوت رهبر لهستان از عدم موفقیت دولت در آرام کردن کشور و رفع تشنج انتقاد کرد. در سوم سپتامبر، به دنبال اقدام‌های لئخ والس، اعتصاب‌های لهستان پایان یافت و او اعلام داشت در صورتی که دولت به خواسته‌های جنبش همبستگی عمل نکند، ناآرامی‌های کارگری تکرار خواهد شد. در بیست و ششم سپتامبر، کمیته مرکزی حزب کمونیست لهستان، راکوفسکی را به نخست‌وزیری برگزید. لئخ والس گفت که راکوفسکی برای حمایت از نظام چندحزبی، ظاهراً به اندازه کافی عاقل به نظر می‌رسد. او گفت در میان اعضای دولت، شخصیت قابل توجهی وجود ندارد. در بیست ژانویه سال ۱۹۸۹، لئخ والس از پیشنهاد حزب کمونیست لهستان مبنی بر به رسمیت شناخته شدن جنبش همبستگی استقبال کرد و گفت از جنبش خواهد خواست که با دولت همکاری کند. در شانزدهم فوریه جنبش همبستگی و دولت به طور مشروط به توافق دست یافتند. براساس این توافق، جنبش همبستگی در عوض حمایت از اصلاحات سیاسی دولت، اجازه می‌یافت که به طور آشکار و به صورت یک جنبش ملی به فعالیت بپردازد. در چهارم مارس، جنبش همبستگی اعلام داشت که در جریان گفت و گو بین دولت و جنبش، اختلافات بسیاری در مورد اصلاحات سیاسی بروز کرده و به همین جهت مذاکرات فعلاً قطع شده است. اما عاقبت و طی دو روز کشمکش دیپلماتیک، دولت و رهبران جنبش در مورد اصلاحات سیاسی به توافق رسیدند. در پنج آوریل، دولت لهستان موافقت کرد که در طول هفته‌های آتی، جنبش همبستگی را به رسمیت بشناسد و انتخابات دموکراتیک را برای ۳۵ درصد کرسی‌های مجلس در ماه ژوئن برگزار کند. در پانزده آوریل، کمیته مرکزی حزب کمونیست لهستان مبارزه در نخستین انتخابات آزاد پارلمان آن کشور را آغاز کرد. در پنجم ژوئن سال ۱۹۸۹، در نخستین انتخابات چندحزبی که پس از چهل سال صورت می‌گرفت، جنبش همبستگی به حزب کمونیست لهستان شکست فاحشی وارد آورد. ۳۵۰ کساندیدی دولت شکست خوردند و نخستین اتحادیه آزاد کارگری در شرق اروپا، توانایی آن را

یافت که تشکیل دولت دهد. در مجلس سنا، جنبش همبستگی ۹۹ کرسی از ۱۰۰ کرسی را به دست آورد. در ۲۵ ژوئیه، لئخ والس با یاروزلسکی مذاکره کرد و از او خواست که با تشکیل دولت جدید سوی جنبش همبستگی موافقت کند. در یاروزلسکی اظهار داشت که ائتلاف حاکم در لهستان به رهبری حزب کمونیست، آماده فیرال این امر نیست. یاروزلسکی به جنبش همبستگی پیشنهاد کرد که ۶ وزیر به کابینه بفرستد، ولی جنبش این پیشنهاد را نپذیرفته و اعلام داشت که پس از پیروزی‌های اخیر، جنبش می‌تواند رسماً به تشکیل دولت دست بزند. طی اجلاس دور روزه حزب کمونیست لهستان، یاروزلسکی از دبیرکلی حزب استعفا داد و راکوفسکی جای او انتخاب شد. یاروزلسکی گفت برای آن استعفا می‌دهد که بتواند رئیس جمهور تمام لهستانی‌ها باشد، نه کمونیست‌ها. چسلاو کیشچاک از طرف حزب کمونیست لهستان نامزد نخست‌وزیری شد.

در اول اوت، گروهی از نمایندگان کمونیست و غیرکمونیست پارلمان لهستان اعلام داشتند که به نخست‌وزیری کیشچاک رأی نخواهند داد و به همین مناسبت، اخذ رأی در پارلمان در مورد نخست‌وزیری کیشچاک به تویق افتاد. در ۲۲ اوت، گورباچف طی یک مذاکره تلفنی با راکوفسکی رهبر حزب کمونیست، به حزب مذکور توصیه کرد که در دولت ائتلافی جنبش همبستگی، شرکت جوید. لئخ والس از گورباچف تجلیل به عمل آورد و مهارت سیاسی او را ستود. عاقبت پارلمان لهستان با اکثریتی عظیم به تادئوش مازوویسکی، مشاور لئخ والس رأی اعتماد داد.

در بیست و هشتم ژانویه سال ۱۹۹۰، حزب کمونیست لهستان خود را منحل اعلام کرد و رهبری آن، حزب جدید سوسیال دموکرات جمهوری لهستان را تأسیس کرد. در ۱۰ آوریل همین سال، مقامات جنبش همبستگی اعلام داشتند که والسا می‌کوشد یاروزلسکی را قانع کند تا از پست ریاست جمهوری استعفا دهد، زیرا او در جهت سرعت بخشیدن به اصلاحات، کاری نکرده است. ۹ دسامبر، انتخابات ریاست جمهوری لهستان برگزار شد و در دومین دور، لئخ والس به ریاست جمهوری انتخاب شد. در ۲۹ دسامبر، لئخ والس، یان کریستف بیلکی معاون خود را به عنوان نخست‌وزیر جدید به پارلمان معرفی کرد.

در ۲۲ مه سال ۱۹۹۱، کارگران لهستان علیه لئخ والس که به دست خود آنها به قدرت رسیده بود، راهپیمایی کردند و این نقطه پایان جنبشی را خیر می‌داد که قبل از اعلام تولد، مرده بود.